

Den katholske Kirke og det sociale Spørgsmaal.

Af Prof., Dr. theol. **Fredrik Nielsen.**

III.

Man har ofte paastaet, at der skulde være en saa nøje Forbindelse imellem Tysklands, Belgiens og Frankrigs katholske Arbejder-Foreninger, at man endog kunde tale om en «sort Internationale» ved Siden af den røde*). Fra katholsk Side er dette stadig bleven nægtet**), og man maa indrømme, at en saadan Forbindelse ikke kan tænkes, før Katholikerne i de romanske og germanske Lande ere komne hverandre langt nærmere paa dette Punkt, end Tilfældet er nu.

De franske Katholiker have længe været betænkte paa at vinde Indflydelse paa Arbejderne ved at tage sig af dem. Allerede i Restavations-Perioden efter det første Kejserdømme stræbte saaledes en Jesuit ved Navn de Lowen-

*) Jvfr. R. Meyer: Der Emancipationskamp II, S. 253.

**) Schings Erklæring, Forordet ssteds. Ikke desto mindre er det en Kjendsgjerning, at Ærkebiskop Victor August af Malines i et Hyrdebrev fra 6. Juli 1871 omtaler en Forbindelse mellem Belgiens, Tysklands og Frankrigs katholske Arbejder-Foreninger som «de katholske Arbejdes internationale Association». Ssteds S. 256.

Den katholske Kirke og det sociale Spørgsmaal.

Af Prof., Dr. theol. **Fredrik Nielsen.**

III.

Man har ofte paastaet, at der skulde være en saa nøje Forbindelse imellem Tysklands, Belgiens og Frankrigs katholske Arbejder-Foreninger, at man endog kunde tale om en «sort Internationale» ved Siden af den røde*). Fra katholsk Side er dette stadig bleven nægtet**), og man maa indrømme, at en saadan Forbindelse ikke kan tænkes, før Katholikerne i de romanske og germanske Lande ere komne hverandre langt nærmere paa dette Punkt, end Tilfældet er nu.

De franske Katholiker have længe været betænkte paa at vinde Indflydelse paa Arbejderne ved at tage sig af dem. Allerede i Restavations-Perioden efter det første Kejserdømme stræbte saaledes en Jesuit ved Navn de Lowen-

*) Jvfr. R. Meyer: Der Emancipationskamp II, S. 253.

**) Schings Erklæring, Forordet ssteds. Ikke desto mindre er det en Kjendsgjerning, at Ærkebiskop Victor August af Malines i et Hyrdebrev fra 6. Juli 1871 omtaler en Forbindelse mellem Belgiens, Tysklands og Frankrigs katholske Arbejder-Foreninger som «de katholske Arbejders internationale Association». Ssteds S. 256.

bruck at faa Parises Arbejdere i Tale. I et Brev af 25. Oktbr. 1822*) fortæller Mlle. Lucinière Lamennais Enkelthederne ved denne katholske Propaganda paa følgende Maade: «I Enden af Bernhardinernes store Sal har man anbragt et Alter, ved hvilket der læses Messe. Arbejderne overvære denne og Aftensangen, der finder Sted efter Middagsmaaltidet. Formaningerne ere korte og afpassede efter Tilhørernes Tarv. Naar Andagts-Øvelserne ere til Ende, hengive Arbejderne sig — stadig under Hr. de Lowenbrucks og hans Hjælperes Opsyn — til alle Slags Lege og Spil, som man har stræbt at skaffe Plads til i dette store Rum, hvor der er Gynger, Kegler, Kugler, Dam-, Domino-, Skakspil osv. Paa dette Forsamlingssted findes der endvidere de bedste Dagblade og en Bogsamling. Man giver der Undervisning i Læsning, Skrivning og Tegning, alt uden nogensomhelst Godtgjørelse. Hele Paris beundrer og forbavses over den Hurtighed, med hvilken dette kolossale Arbejde gaar frem.» Lamennais var den Gang sympathetisk stemt for et saadant Forsøg, men han var ikke blind for de Vanskeligheder, der vare forbundne dermed. Dette Tilløb til en Paavirkning paa den arbejdende og tjenende Klasse, «St. Josefs Association», var et Led af den store katholske «Kongregation», der skulde udslette Revolutionens Virkninger i Frankrig**). Hvad denne St. Josefs Association har udrettet, kunne vi ikke i det enkelte efterspore; at det ikke har været noget synderligt, kan man maaske slutte deraf, at Foreningen fra 1821 synes at være gaaet i Glemme, da man et

*) Jvfr. «Le Christianisme au XIX siècle» for 7. Novbr. 1879.

***) Lamennais: Correspondance I, S. 173 og Vaulabelle: Hist. des deux Rest. V, S. 129 flg.

halvt Aarhundrede senere gjorde et nyt Forsøg paa den samme Vej.

Det er dog ikke i Frankrig, men i Belgien, at vi se den katholske Socialisme skyde de friskeste Skud. Den tidligere nævnte Professor Périn i Löwen er Skolens egenlige Theoretiker, og han har gjort det mærkeligste Forsøg paa «at katholisere» Nationaløkonomien. Principet for hans nationaløkonomiske Theori er Forsagelsen, Askesen i katholsk Forstand; ved ethvert Spørgsmaal søger han at vise, hvorledes den kristelige Løsning ligger paa Forsagelsens Vej. Ved at sætte dette rent negative Princip ledes Périn naturlig til med en vis Forkjærlighed at se tilbage til de Tider, i hvilke dette Princip stod ved Magt, og han priser det trettende Aarhundrede som en, ogsaa i nationaløkonomisk Henseende, klassisk Periode. Munkene have efter hans Opfattelse lært Europas frie Mænd at arbejde, ligesom de ved deres Forsagelse og Klogskab have vist Vej til Dannelsen af Kapitaler. De Foretagender, som Kirken satte i Gang i hine Tider: Pilgrimstog, Korstog og Missioner — for ikke at tale om Kirkens Virksomhed for at hævde «Gudsfreden» — have alle fremmet Handelen. Som mange af de katholske Nationaløkonomer har han et i høj Grad ensidigt Blik paa Historien; hvor en religiøs Faktor spiller en Rolle, overser han andre Faktorer. Det er f. Ex. Tilfældet, naar han i Opdagelses-Rejserne kun ser et Udslag af kristelig Missionsiver, men overser de sociale, politiske og merkantile Aarsager, der dreve de dristige Eventyrere ud paa Havet.

Det er en Selvfølge, at en kristelig Nationaløkonom ikke kan være med til Angreb paa Ejendomsretten, og for Périn høre Ejendom og Frihed nøje sammen. Angreb paa Ejendom som Frugt af eget eller Forfædrenes Arbejde

er efter Périns Opfattelse et Angreb paa Friheden i Fortiden; Angreb paa Arven er Angreb paa Friheden i Fremtiden. Han er ikke Modstander af den frie Konkurrence, men han vil kun, at denne skal ledes af Sædelighed og Menneskekjærlighed. Det er hans, som overhovedet den katholske Socialismes stærke Side, at der er Blik for det Aandelige og for det Sædelige og for Rigdommens Forpligtelser. Périn fremhæver stærkt, at de Rige skulle gjøre deres Rigdom lige saa nyttig for Andre som for sig selv, og som god Katholik viser han, at Rigdom navnlig bør bruges til at lade Kirkens Gudstjeneste fremtræde i den største Pragt. Individets Forsagelse og Kirkens Forherligelse skal følges ad; thi til Noget maa jo det, som Forsagelsen har sammensparet, bruges.

Périn mener, at Lavenes Tid er forbi, men i Stedet for disse ønsker han Arbejder-Kongregationer. Arbejdernes indbyrdes Kjærlighed skal skabe den kristelige Arbejder-Forening, der er den Association, som bedst svarer til Arbejderens Ønske, og som har den mægtigste Indflydelse paa hans sædelige Liv. Men de lavere Klasser have ikke altid den rette Klogskab og tilbørlige Maadehold; derfor maa Arbejderne staa under Patronatets Vinger. Patronatet, der har sin Rod i den kristelige Kjærlighed, er ikke stødende for Arbejdernes Frihed og Værdighed, naar det øves i kristelig Aand; thi Frihed er Betingelsen for ethvert Fremskridt i Kristendom. Arbejder-Foreningerne skulle — hvad Kristendommen netop maa indskærpe — i Frihed ordne deres Forhold; Patronatet skal blot raade, ikke tvinge eller regere. Patronen (Arbejdsherren) skal handle af kristelig Velvilje, vise sig for Arbejderne mere som Fælle end som Herre; saa vil, mener Périn, den Mistillid snart svinde, som Arbejderne

unægtelig fra Begyndelsen af have over for Patronatet. Skulde der komme Sammenstød, vil der let bringes Forlig til Veje. Og hvilken Betydning kan Patronatet ikke faa i social Henseende! Den Rige skal af den Fattige lære den rette Opfattelse af Menneskets Bestemmelse, den modige Fasthed i Ulykken; den Fattige skal af den Rige lære at leve forsigtigere, saaledes at Virke- og Hjælpemidlerne skaanes mere, og ved Siden deraf løftes op til Sans for Samfundets Interesser. Men — Arbejdsgiveren maa navnlig lægge Vind paa Forsagelse; ellers bliver Patronatet kun et Middel til at bringe Arbejderen fuldstændigere og hurtigere under Aaget. En Betingelse for, at Patronatet kan udrette noget Godt, er imidlertid, som ovenfor antydet, at det er frit; et Tvangs- eller Stats-Patronat vilde efter Périns Mening være en Ulykke. Det maa ogsaa tage en noget forskjellig Skikkelse efter de forskjellige lokale Forhold og efter de forskjellige Arbejders Natur. Overfor Værkfliden skal Patronatet navnlig modarbejde Familjelivets Opløsning og Usædeligheden i de store Værksteder, hvor Mænd og Kvinder arbejde sammen. Overfor Landbruget er Patronatets Gjerning lettere. Der gjælder det mest om at overvinde en vis Ladhed og Mangel paa Udvikling, Uvidenhed og Raahed.

Men hvem skal nu organisere dette Patronat? Staten maa jo ikke gjøre det. Denne Opgave tilfalder da Kirken,*)

*) Dette Punkt udvikles t. Ex. ogsaa af den meget omtalte Biskop Mermillod i to Taler, holdte i Paris 1868, udgivne under Titlen: *L'église et les ouvriers au XIX siècle*. S. 9 siger Taleren om de sociale Spørgsmaal: «Si c'est l'honneur de notre siècle de poser ces grands problèmes de l'humanité, c'est aussi l'éternel honneur de l'Église de les sonder avec courage et de les résoudre avec énergie.»

der har den Mission at værne de Smaa og Svage. Patronatets Princip er ogsaa Princip for hele den katholske Disciplin. Kirken, hvis Avtoritet hviler paa Forsagelsens Grundlag, er særlig skikket til at tøjle Friheden. Alle den katholske Kirkes Indretninger sætte Kirken i Stand til med stor Lethed at virke paa Folket. Dens Festdage t. Ex. ere Hviledage, og hvis den ikke skaffede Arbejderen disse, vilde Udøvelsen af Patronatet være en Umulighed. Hvorledes skulde den kristelige Kjærlighed faa Arbejderen i Tale, naar Søndagen ikke skaffede ham Hvile og Fritid? Og hvilken Betydning vil ikke Munkevæsenet kunne faa for Udøvelsen af Patronatet!

Saa vidt Périn. Han er ikke blot de fransk-katholske Socialisters første Theoretiker, men, som vi strax skulle se, ogsaa virksom i det praktiske Liv. Ethvert Arbejde for Udførelse af saadanne Tanker støder imidlertid i Belgien paa Vanskeligheder, der udspringe af Belgiernes forskellige Nationalitet. Vallonerne ere mere driftige og gennemgaaende bedre begavede end Flamlænderne; men disse have langt mere Associations-Aand og større Hengivenhed for Kirken, derfor trives de katholske Foreninger bedre blandt Flamlænderne end blandt Vallonerne. Kolping gjorde i Halvtredserne forgæves Forsøg paa at danne Svende-Foreninger (compagnonnages) i Belgien; Forskjellen mellem de to belgiske Stammer umuliggjorde en fælles Organisation. Hertil kom, at Vandredriften er mindre fremtrædende hos de belgiske Haandværkere end hos de tyske, og som en Følge deraf har det i Belgien ikke saa stor Betydning at være Medlem af en Svende-Forening som i Tyskland. Derimod trives andre Former af Arbejder-Foreninger godt. De kristelige Statsøkonomer i Belgien stræbe hen til, at der i hver Menighed, eller i

hvert Sogn i en større By, kan dannes to Arbejder-Foreninger. Den ene, der nærmest er beregnet paa de unge Haandværkere, skal byde Afvexling af Undervisning og Underholdning; den skal staa under Præsteskabets umiddelbare Ledelse, og i den maa Patronatet træde aabenlyst frem. Den anden Forening, der tager Sigte paa de Voxne, skal være en Slags Kasino for Borgerne, og ved Siden af Lejlighed til Underholdning og Forfriskelse byde Adgang til en god Bogsamling, religiøse og belærende Foredrag og visse økonomiske Fordele. I den skal Patronatet træde tilbage, og Arbejderne skulle lede deres Forening selv.

I Belgien har der længe været saadanne Foreninger (oeuvres) i forskjellige Skikkelser, men i den nyeste Tid ere de blevne sammensmeltede. I Aaret 1871 var der i alt i Belgien 1600 katholske Foreninger; i 1873 vare 98 af disse gaaede sammen til en fælles «Føderation». Hvorledes Arbejdet gaar for sig i de enkelte Foreninger, kunne vi se af en Beretning om Löwen, som R. Meyer aftrykker efter «Cölnische Volkszeitung» *). Der er i denne Universitetsby dannet en Vincents-af-Paul-Forening **) blandt Professorerne og Studenterne, som søger at virke blandt Arbejderne i alle Aldere. En Gren samler — omtrent som vore Søndagsskoler — Arbejdernes Børn hver Søn- og Festdag og taler i al Korthed med dem om et Stykke af Børnelærdommen. Børnene blive imidlertid samlede i flere Timer, og Lærerne indlade sig længe med dem, opmuntre og trøste dem. Hvert Aar uddeles der Belønninger for Flid og god Opførsel, og der holdes smaa Fester, ved

*) Anf. Skr. S. 261.

**) Den første af disse Vincents-Foreninger blev dannet i Bruxelles i 1845; 1870 havde denne Forening allerede 500 Sektioner.

hvilke Forældrene møde. En anden Gren svarer til vore Ynglinge-Foreninger; en tredje Gren omslutter de gifte Arbejdere. Til disse to sidste Grene er der knyttet en Slags Aftenskoler, Syge- og Sparekasser. De unge Akademikere have overtaget Ledelsen af det hele Foretagende, som drives med stor Ihærdighed, og Prof. Périn har været Foreningens selvskrevne Ærespræsident. Foruden et videnskabelig-populært Maanedsskrift «Economie Chrétienne», der nærmest skal oplyse de virkende Kræfter om økonomiske Spørgsmaal, udgiver Foreningen et populært Ugeblad «L'ouvrier belge», der kun koster 2 Kr. aarlig.

Ved Siden af denne Føderation er der for nogle Aar siden dannet en saakaldet «national Liga». Dennes Program er udtalt i et anonymt Flyveskrift: *L'Internationale remplacée par un publiciste en retraite*, udgivet 1872*). Det nævnte Flyveskrift forlanger Oprettelsen af «en permanent Kommission, ikke af Embedsmænd, men af Mænd med forskellige Kald i Livet,» som skal studere det sociale Spørgsmaal. Denne Kommission skal have korresponderende Medlemmer i alle Lande og personlig besøge Midtpunkterne for Værkfliden og meddele Regeringen Resultatet af Undersøgelserne. Regeringen skal da af al Magt fremme Dannelsen af konservative Arbejder-Foreninger, som ville virke for Forbedringen af Arbejdernes Kaar uden at krænke guddommelige og menneskelige Love. Naar disse Foreninger have vundet tilstrækkelig Udbredelse, skulle de danne én Forening, der skal anerkjendes af Regeringen som berettiget Organ for den arbejdende Klasse i Belgien, og som saadan skal den have Tilladelse til at henvende Petitioner til Regeringen, som lader disse prøve

*) I Uddrag hos R. Meyer II, S. 243 flg.

af Kommissionen. Forfatteren mener, at Omkostningerne ved denne Organisation ville være smaa i Sammenligning med de Summer, der gaa tabt ved Arbejder-Uroligheder eller Strikes.

Den 31te Jan. 1873 holdt Liguen, der blev dannet paa dette Program, sin første Generalforsamling, og da var den allerede ikke saa lidt udbredt. Men hvad vil vel egentlig Liguen? Den vil modarbejde Internationales Kosmopolitisme og Atheisme eller, som den selv siger: hævde Orden støttet paa Religionen og Arbejdet. Men mærkeligt er det, at den i saa ringe Grad har tilegnet sig de tyske katholske Socialisters Program, at vi slet ikke træffe de springende Punkter i dette omtalte. Liguen er meget imod Statens Indgriben; den synes at dele Périns Forkjærlighed for det patriarkalske Patronat, der fordærvs ved Statens Indblanding. Og det er kun en saare mat Gjenklang af Tyskernes Krav, naar de belgiske Katholiker kæmpe for Hviledagen og for en lille Forkortelse af Arbejdsdagen, saa at Arbejderne hver Dag kunne faa — en Times Undervisning.

Man maa forbavses over denne Fordringsløshed hos Belgiens Katholiker, der saa længe have kunnet føre det store Ord i Rigsdagen. R. Meyer dadler dem stærkt og mener, at de med Lethed maatte kunne have sat et endog meget vidt gaaende konservativ-socialt Program igjennem. Hvorfor have de da været saa nøjsomme? Man kan ikke værge sig mod den Tanke, at det sociale Spørgsmaal navnlig har vakt de belgiske Katholikers Interesse, fordi det er tjenligt til at være et Led i Propagandaen. Patronatet og hele Theorien om Kirken som Over-Patron viser tydelig nok, hvor der styres hen; det er den religiøse, ikke den sociale Interesse, der har været *primus*

motor. Med Paapegelsen af denne Kjendsgjerning skal der imidlertid ikke udtales nogen Fordømmelse af det hele Arbejde; man vil ikke kunne nægte, at det i dette Øjeblik, hvor Socialismen optræder ogsaa som en ny Religion eller som Fornægtelse af al Religion, maa være lagt Kirkens Mænd meget nær, at stille et Modstykke op, der hviler paa en Pagt imellem Kristendommen og Socialismens sande Idealer. De belgiske Katholiker have ogsaa, som ovenfor omtalt, meget bestemt udtalt, at deres Forening skal være en Anti-Internationale. Dommen over de belgiske Katholikers Bestræbelser vil i sidste Instans blive afhængig af det Syn, man har paa den Form af Religiositet, som Føderationen og Liguen agitere for. Fremtiden vil vise, om det i Længden kan lykkes at holde en oplyst, omend ivrig katholsk, Arbejderstand i Aande med saa faa Indrømmelser. Fortiden har vist, at Arbejder-Foreningerne i Belgien kunne blive Arnesteder for virksom Agitation mod religionsløse Skoler og mod borgerligt Ægteskab. —

I Frankrig har den katholske Socialisme først i de sidste Aar for Alvor løftet Hovedet, men Forholdene dér have i høj Grad begunstiget dens Udbredelse. Kampen imellem Tro og Vantro er dér traadt frem som et blodigt Stævne imellem Loyolas og Voltaires Disciple. Tidligere var der i Frankrig flere katholske Partier; ved Siden af de Ultramontane, jesuitisk Sindede, der lystrede ethvert Vink fra Rom, stod Gallikanerne, der havde mere Sans for Frihed og for Landskirkernes nationale Uafhængighed. Nu er der kun ét Parti, det ultramontane. Napoleon I bærer væsenligst Skylden for, at det er saa. Han troede ved sit Konkordat at kunne bringe Kirken i fuldkommen Afhængighed af Staten, og han lagde ikke tilstrækkelig Vægt

paa den Omstændighed, at Pius VII ved Konkordatet med ét Slag tilintetgjorde det gamle franske Episkopat og de gallikanske Traditioner. Efter at Gallikanerne, med hvilke Staten dog havde fundet en *modus vivendi*, vare knuste, vare kun de Ultramontane tilbage, og mellem dem og den franske Stat har der længe været ført Krig. Undertiden har Staten paa en nedværdigende Maade gjort sig til Roms Tjener, undertiden — som i dette Øjeblik — har Staten ikke undset sig for at krænke Samvittighedsfriheden.

I denne Kamp gjør Kirken naturligvis Alt for at faa Arbejderne paa sin Side. Fra gammel Tid af har den katholske Kirke haft stor Magt paa Landet, men i Stæderne har Voltaires Aand mere og mere vundet Sejr over Loyolas. Paavirkning af Stædernes Befolkning er nu en stor Opgave for de franske Katholiker. Vi have tidligere omtalt, hvorledes i Tyverne den katholske «Kongregation», der vilde hævde Forbindelsen mellem Thronen og Altret, igjennem St. Josefs-Foreningen vilde virke paa Arbejderne. Efter Juli-Revolutionen fik den katholske Agitation en mere kirkelig Karakter, men i de sidste Aar er det blevet anderledes. Politiken, der ved en Nemesis har forgiftet Katholicismen, som vilde danne et Rige ogsaa af denne Verden, er kommet langt stærkere frem i de religiøse Foreninger. Rom har udfoldet en mønsterværdig Energi i Retning af Organisation, men den Organisme, der er skabt, kæmper ikke blot for Syllabus og Ufejlbarhed; den strider ogsaa for Bourbonnernes liljefarvede Fane og for Gjenoprettelse af den gamle Tingenes Orden før 1789.

Umiddelbart efter den fransk-tyske Krig fandtes der i Paris kun en eneste Arbejder-Forening efter det belgiske Snit. Den var dannet i Kvarteret Montparnasse af Filantropen Maurice Maignen, og den har vist nærmest

lignet de Lowenbrucks; den bød Arbejderen et Forsamlingssted og bragte ham under katholsk Indflydelse. Juleaften 1871 var Maignen samlet med nogle ligesindede Venner i forskjellige Stillinger: tre Deputerede, tre Skribenter og tre Officerer. Disse ti Mænd besluttede da «at frelse Frankrig» ved at vinde Arbejderne for Katholicismen og saaledes «gjenoprette den sociale Fred». «Mod-Revolution» skulde være deres Løsen og vel at mærke «Mod-Revolution i den pavelige Syllabus' Navn». De dannede en Forening, «Jésus-Ouvrier», som hurtig fik Filialer over hele Frankrig. Allerede i Aaret 1874 var der 119 saadanne Arbejderforeninger i Frankrig, som havde 10,000 Medlemmer ialt*); men siden er Tallet voxet overordenligt. I 1873 sendte Pius IX, der ogsaa havde set med milde Øjne paa de tysk-katholske Socialister, Foreningerne sin Velsignelse, og den 19de Marts — den hellige Josefs-Fest — blev anordnet som Patronsfest for «l'oeuvre de Jésus-Ouvrier». Aaret efter modtog Lederne fra Paven en ny Skrivelse, der tildelte Medlemmerne et Antal «fuldstændige Aflad» og «Tilgivelse for alle Synder» i Dødstimen. Denne pavelige Velvilje er ikke saa mærkelig, naar vi høre nogle af Udtalelserne fra Foreningens Fester. I 1876 udtalte Abbed Freppel, Biskop i Angers, ved Unionens Fest i Madeleine-Kirken: «Foreningen «Jésus-Ouvrier» er kaldet til at gjenføde det katholske Samfund paa Grundlag af Syllabus og Kirkens Definitioner om sit Forhold til det menneskelige Samfund.» Og faa Aar i Forvejen (1873) havde Medlemmerne af den katholske Arbejder-Kongres i Paris sendt Pius IX en Adresse, i hvilken

*) Michaud: Der gegenwärtige Zustand der röm.-kath. Kirche in Frankreich. Bonn 1876, S. 227.

det hedder: «Vi ville, allerhelligste Fader, befæste vore Fødder paa den gode Vej og trøste dit Hjerte, der har prøvet saa megen Bitterhed, ved at forsikre, at vor Forstand underkaster sig helt og holdent den pavelige Stols ufejlbare Afgjørelser. Overbeviste om, at dine Lærebestemmelser, og især den ophøjede og modige Syllabus, der indeholder den hele sociale Sandhed, fordi den efterviser og fordømmer alle de Vildfarelser, der stride mod denne Sandhed, skal være den praktiske Lovbog for alle oprigtige Katholiker, ville vi ikke blot ordne vor Erkjendelse derefter, men ogsaa indrette vort private og offentlige Liv efter den.» Freppels og Kongressens Ord lide ikke af Tvetydighed. Maalet er stillet saa klart frem, som det er muligt; og en omhyggelig Gjennemlæsning af disse Ord vil tjene til at vise, at «Jésus-Ouvrier» egenlig hører mere hjemme i Kirkehistorien end i Nationaløkonomiens Historie, for saa vidt dens Formaal er at gjøre Propaganda for Romerkirkens Krigserklæring til det moderne Samfund.

Organisationen røber Studier efter Jesuitordenens Indretning, og da navnlig med Hensyn til den Koncentration, der altid har været Jesuiternes paa en Gang stærke og svage Side*). I Spidsen for hele Foreningen staar den ledende Komité i Paris, og den styres i Virkeligheden fra Rom af en Protektor, en romersk Kardinal, som Paven dertil har udset. Han er Baandet imellem Rom og Frankrig. Til ham sendes en Redegjørelse for Foreningens hele Virksomhed; han roser og dadler og træffer Afgjørelse i van-

*) Jvfr. til det Følgende: Barine: L'oeuvre de Jésus-Ouvrier. Paris 1879.

skelige Spørgsmaal. Hvad Komiteen har vedtaget, og Kardinal-Protektoren bifaldet, overdrages til General-Sekretariatet til Udførelse. Dette, der styres af en General-Sekretær, bestaar af fire Sektioner. Den første tager vare paa de ydre Forhold, Forbindelsen med de religiøse Myndigheder, med den borgerlige Øvrighed, Pressen og Munkeordenerne. Den anden Sektion holder Øje med de lokale Foreninger. Hele Frankrig og Kolonierne ere — med Undtagelse af Paris, der staar for sig — delt i 6 «Bælter» (Zoner). Hvert af disse er sat under en særlig Sekretær, der samler Alt, hvad der vedrører den enkelte Zone, og meddeler Sektionens Chef det. Alene i denne Sektion virke henved 40 Medlemmer. Den tredje Sektion sørger for Arbejdets Gang i Paris og tillige for Finanserne; den fjerde leder Oplysningsarbejdet. For Øjeblikket er Grev de Mun Generalsekretær, og det Personale, med hvilket han arbejder, er taget ud af tidligere Komité-Medlemmer. Denne Makrokosme i Paris gaar, saa vidt Forholdene tillade det, igjen i de provincielle Mikrokosmer; alle Vegne er der den samme stramme Disciplin, den samme Concentration. Baade i Paris og i Provinserne ledes Unionens Arbejde af de højere Klasser; «la classe dirigente» skal ogsaa dirigere Jésus-Ouvrier. I 1873 holdt Grev de Mun for «de ledende Klasser» et Foredrag, i hvilket han rent ud kaldte «det brutale Dogme om Alles Ligeberettigelse» «en Løgn, og det en meget farlig Løgn». Fra denne Løgn udsprang «hine vanvittige Theorier, om at alle Embeder skulle staa aabne for Enhver, at Alle skulle have Ret til at tale med i offentlige Anliggender og at bekymre sig om Regeringssager». Kun de, der have faaet «Formue, aandelige Gaver eller videnskabelig Dan-

nelse», have Ret til at befale; de Andre skulle blot lyde «i kristelig Ydmyghed» *).

Den ledende Klasse virker ved at danne saakaldte «Kredse» (cercles) af Arbejderne. Enhver Arbejder, der er 16 Aar, og som foreslaas til Optagelse af En, der alt er Medlem, eller af en hæderlig Person, kan blive Medlem af Arbejder-Kredsene. Naar en lokal Komité skal dannes, gaar man frem paa følgende Maade: man søger først at vinde de kirkeligt sindede Arbejdere paa Stedet, og naar det er lykkedes, lejer man et Lokale, vælger en Bestyrelse og «aabner» Kredsen med den størst mulige Højtidelighed. Den festlige Aabning hverver altid nogle Medlemmer, og efter den begynder Agitationen. I disse Kredse kunne Arbejderne spille en mere fremragende Rolle som Medlemmer af Bestyrelsen, men man gaar frem med den største Forsigtighed. Kun de Arbejdere, der ere absolut at stole paa, faa Lov at komme ind i Bestyrelsen. For at sikre sig i alle Henseender, har man indført et aabent Skriftemaal, en Slags Sidestykke til de methodistiske Klassemøder. Naar Bestyrelsen er samlet, begynder Præsidenten og efter ham de Andre, at skrifte deres Synder mod Kredsen. Man har en egen «Examen pour la coulpe des conseillers», som bruges ved denne Lejlighed. Et Brudstykke af dette Udkast til et Skriftemaal vil vise, af hvad Art det Hele er. Man læser t. Ex.:

Jeg har ikke bedet for Kredsen.

Jeg har ikke tiet stille med Kredsens Raadslagninger.

Jeg har indladt mig paa Kritik og Knurren osv.

Kredsene holde ofte deres Møder i store og smukke

*) Brudstykker af Foredraget findes efter Referatet i «National» hos Michaud S. 58—59.

Lokaler. Ligesom ved de tilsvarende Foreninger i Tyskland lægger man Vægt ogsaa paa Oplysning, navnlig ogsaa paa Oplysning om de sociale Spørgsmaal; men i Frankrig maa man komme Forlystelsessygen mere i Møde. «Buffetten» har længe været et omstridt Punkt, men man har indtil videre fundet Hvile i den Betragtning, at det dog var bedre, at Arbejderne berusede sig i Kredsen end udenfor den, naar galt skulde være. Læselysten er ikke saa stor blandt de franske Arbejdere som blandt de tyske; derfor spiller Bibliotheket mindre Rolle hos hine. Men Theatret har langt større Betydning. For at more Arbejderne og for at drage dem fra Forstædernes Theatre, spiller man Komædie. Der er en egen Art af Digtene, hvis Værker man opfører. Disse Komædier ere moralske og religiøse Forherligelser af forskjellige Dyder. Der er som oftest et Dydsmønster, som gjør alt, hvad hans Skriftefader siger, og en Skurk, der ikke er oprigtig over for sin Skriftefader; hin faar alt Godt, denne alle Ulykker. Stundom gives der ogsaa Forestillinger udenfor det borgerlige Dramas Kreds; saa gjælder det gjerne Forherligelse af Martyrer eller Helgener. Det Hele er i Grunden en Tilbagegang til Middelalderens Moraliteter og Mysterier, men saaledes, at den nye Tid gjør nogle Krav gjældende.

Det er disse Foreninger, som ogsaa for Tiden udbrede sig stærkt i Frankrig. Man har fra Ultramontanismens Modstanderes Side set deres Betydning, og siden 1876 har Jules Simon været ivrig for at danne Modforeninger, de saakaldte Franklin-Kredse. I dette Øjeblik synes Frankrig at staa ved Begyndelsen til en

Kulturkamp. Hvis en saadan virkelig udbryder, vil «Jésus-Ouvrier» rimeligvis faa Lejlighed til at vise, hvor dybe Rødder den har slaaet i den franske Jordbund, og i Revolutionernes gamle Land vil man kunne se, hvor stor Modstandskraft den ultramontane Mod-Revolution er i Besiddelse af.

*) Disse Artikler ere Optegnelser til et Foredrag, som blev holdt i Samsundet for Historie, Literatur og Kunst. Novbr. Maaned f. A.